

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Optrin af Kæmpelivets Undergang i Nord

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Optrin af Kæmpelivets Undergang i Nord", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 102. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1809_169A-txt-shoot-idm5072.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Tredie Samtale.

Jomsborg.

Sigurd.

Er du tilsinds at laste Palnatoke?

Sigvald.

Ved alle Aser! det var ei min Agt.
Jeg mente: just fordi han er saa kløgtig,
Det og maa kaldes dobbelt underligt,
At fra vor Borg han Kvinder vil forbande,
Men han er da og *alderstegen* nu.

Bue og Vagn komme farende ind i Salen.

Bue.

Er Palnatoke ikke her?

Sigvald.

Hvordan kan du saaledes spørge?
Er I da løbet bort fra ham?
Thi han fra jer vist ei er løbet.

104 *Bue.*

Fodrappe, som Strutharalds Sønner,
Er ikke Vagn og jeg, men selv
Du vist ei grumme langt var løbet,
Thi dyb og tung var vaade Vei.

Sigvald.

Hvor er da Palnatoke blevet af?

Vagn.

Mig tykkes, Sigvald! at din Vaande
For Toke er just ikke stor.

Sigvald.

Jeg er en Mand og kan ei græde
Som Drengen for sin Bestefar.

Vagn.

Jeg var engang en Dreng, da klapped
Jeg sagtelig dig under Kind;
Hvi græd du da saa røde Taarer?
Dog, nu er ikke Tid at prøve, hvem
Af os der nemmest græder, hurtig
Maa alle Jomsborgs Snekker ud
I Hav at søge Palnatoke
Og finde ham, hvis ikke alt
Til Havets Bund han er nedsjunken.

105 *Sigvald.*

Jeg priser det, at du er djærv,
Og vil for Toke Alting friste,
Men Stormen farer over Hav,
Og blæser haardt mod disse Strande;
Hvor Toke er, det veed vi ei,
Skønt nys et Vrag er her inddrevet
Som ligner paa et Haar hans Skib;
Men er til Havets Bund han sjunken,
Det nytter ham kun lidt, om vi
Vil stunde did, for ham at søge.
Hvert Skib skal gøres rede fluks,
Og da, saasnart sig Stormen lægger, ile
Vi rundt paa Hav at søge op
Vor tabte Høvding.

Vagn.

Snildt du taler.
Ei sandt? det var en herlig Ting,
At være Jomsborgs Høvding, Sigvald!

Bue.

Kom Vagn! vi er ei bange for
At dyppes af en Bølge. Bedre
Det altid er paa Havsens Bund
Hos Toke, end som her hos Sigvald.

106 Sigvald.

Selv har jo Palnatoke sagt:
Den Snekke, som engang er sjunken,
Fordi den trodsed Stormens Magt,
Den kneiser aldrig mer paa Havet,
Og bærer aldrig Kæmper mer
I Herrefærd. – Her er jeg Høvding
Til Toke kommer selv, og I
Maa lyde mig, ei løse eders Snekker,
Før jeg tillader.

Vagn.

Sigvald! hør!
Nu ganger jeg og stærken Bue,
Hvis du har Lyst, da stil dig kun
Her paa vor Vei, men vredes ikke
Ifald vi tro du er en Knold,
Og sparke dig lidt haardt tilside!

En Jomsviking.

Vor Høvding, Palnatoke.

Sigvald.

Hvad?
Hvorledes kan det være muligt?
Hvad? løb han alt igen?

107 Vagn.

Ja, staa kun du! jeg ogsaa løber.
Nu er dit Høvdingsskab forbi.

Sigvald.

End var da Timen ikke kommen!
Men komme skal og maa den dog engang.

Palnatoke. Vagn.

Vagn.

Men siig mig, Toke! er dit Skib
Paa Havet brudt, og har du været
I Roskild hos Kong Harald? Alt
Mig tykkes underligt, forvirret.

Palnatoke.

Ja Alt er underligt, min Søn!
For os, som ei paa Norners Skjolde
De Runer se, hvorefter Livet sig
Maa sno i dunkle, krumme Gange.
Men siden høie Guder selv paa Jord
Omvandred, ei et større Under
Er sket, end nu paa denne Færd,
Et Jærtegn har mig Livet skænket.
108Da Stormen mig i mørken Nat
Fra eder skilte, blev jeg drevet
Paa Havet om, indtil ved Morgengry
Jeg øined Sjællands sydre Odde.
Vort Skib var læk, vi roed saa,
At Blodet sprang af Fingerender;
Fra Jotunheim en Hvirvelvind
Da blæste haardt, og vælted Skibet.
Med stærken Arm jeg kæmped mod
De høie Bølger, naaed Landet,
Men fandt ei Een af al min Flok.
Jeg kom til Roskild, der Man dømte,
Til Skemt for Harald og hans Klerk,
Jeg skulde løbe ned ad Kullen.

Vagn.

Og der er du da løbet ned?

Palnatoke.

Jeg løbet? Spørger du mig ei,
Om jeg er løbet op ad Kullen?
Imens mit gule Haar blev graat,
Jeg var en Mand, og tror at vide
Hvad Manden kan udrette, men
Ei det er Mandeværk. Kun Aser
Kan løbe ned fra Klippetind,
Kun den som Guderne beskytte
109Ei knuses ved at glide ned.
Jeg havde offret mig til Odin,
Og kun i Valhal tænkte jeg
Paa høien Bænk at tømme Hornet;
Alt svimled jeg, men Skien brast
Og sagte gled jeg ned mod Havet.
Der kom et Skib med vundne Seil
Mod Vinden, mod de høie Bølger.
Det standsede, Man tog mig ind,
Og hurtig vendtes atter Stavnen.

Ei spurgte Nogen mig om Navn
Og jeg ei vovede at mæle,
Du kender mig, ei var jeg ræd,
Men dyb Forundring bandt min Tunge.
Ved Roret stod en Ungersvend,
Saa mildt henskuede hans Øie,
Og mødte det en Bølge, fluks
Mig tyktes at den sank i Havet;

En Olding ved hans Side stod,
Ham var det, som mig Haanden rakte,
Da jeg i Skibet sprang, hans Blik
Forkyndte mild og hellig Alvor,
Som Goderne ved Odins Hof,
Saa var han klædt, og Offerkniven hængte
Med gylden Hjalte ved hans Lænd.
110 Ret som vi vare nær ved Landet,
Han greb min Haand og længe stirred
Han taus paa Mærket, som jeg skar,
Men da tilsidst han løfted Røsten,
Den klang saa underlig og dyb,
At jeg den aldrig mer kan glemme:
"Du offred dig til Odin djærv
Og Offeret har ham behaget,
Sig Jetter sanke trindt hans Stol
Og det er Tid for ham at kæmpe."

Vagn.

Men hvem kan det vel have været?

Palnatoke.

Hvem uden ham, den høie Drot,
Der styrer Offringer og Altre,
Og ham, som løser hver en Mand,
Der tro'r paa Guderne, af Trængsel!
Kun ringe, Frænde! er din Kløgt,
Da ei du kender Valhals Guder.

Vagn.

Men Valhals Guder! er de til?

Palnatoke.

Dig Bue Digre har opfostret,
Det kan Man høre. Har du da
Ei hørt om dem, som bygged Midgard?

111 *Vagn.*

Jo, Meget jeg om Aserne har hørt,
Men tænkte, at det var kun gamle
Besynderlige Sagn, som ei
Man skulde tro, og Bue Digre
Saatidt har sagt, at paa sig selv
Han troed kun.

Palnatoke.

Har han da aldrig
Dig sagt, han troede paa Thor?

Vagn.

Han sagde, at naar al den Størke,
Som spredtes om paa viden Jord,
Var sanket i een tapper Kæmpe,
Da var han stærk, som Størkens Thor.
Jeg troer ogsaa, der er Noget,
Hvorfra vor Størke rinder ud,
Som Bækkene fra Kildevældet;
Men for sig selv jo maa hver Bæk
Henløbe, aldrig mer den kommer
Til Vældet, selv den maa se til,
At blive selv et Væld; saaledes

Maa ogsaa Manden stræbe frem,
Og jeg har ment, at Størken vokste
Hvergang han dræbte En med Sværd,
112Ret som med hans den Dræbtes kunde
Sig sammenblande. Derfor og
Jeg altid efter Striden længes,
For dog at *ligne* Størkens Thor,
Om ei jeg vorde kan hans *Lige*.

Palnatoke.

Med Kløgt du veed at føie dine Ord,
Men troer du, at Bækken kunde løbe,
Hvis den fra Vældet ingen Næring fik?

Vagn.

Derfor den og tilsidst maa stilles,
Og krybe sagte ned i Jord,
Ret som naar vi blir lagt i Høien.

Palnatoke.

Men ender sig dog i en Mose,
Og denne vaade Bautasten
Maa vidne: den ei heel er svundet.
Hvem har fortalt dig, at fordi
Den ikke mere løber over Jorden,
Den heller ikke under Jord
Henløber mod sit gamle Hjem?
Vist Mimers Brønd fra Urdurs Kilde
Er kommet langt og længere
End Bækkene fra *deres* Væld,
Og dog de vist vil atter mødes
113Endnu engang, om ikke før,
Saa dog naar Ragnaroke kommer.

Vagn.

Ja, ældre er din Kløgt end min,
Og ei jeg veed, hvad sig kan sømme
At svare dig. Jeg maa vel tro,
At Størken, som fra Thor udrandt,
Med hans engang skal atter blandes;
Men Guder, som sig mænge ind
I Livet, som for Spyd og Sværde
Kun bruge Smilet, lig en Qvinde,
Dem tro'r jeg ikke paa.

Palnatoke.

Du mener da,
At Mennesker blev til allene
Fordi de *skulde* være til,
Og ei for deres Skyld som lod dem blive;
Thi ellers maa de høie Guder vel
Og styre Livet, saa det Maalet rækker.
Du vil at ikkun idel Mandighed
Skal sig i Guder aabenbare,
Er Kvinden da ei til, ei blevet til?
Er hendes Hjerte og de fine Lemmer
Vel dannet af det samme Malm,
Som Sværd og Skjold?

114 *Vagn.*

Paa Kvinden aldrig
Jeg just har tænkt; men troer du,

At hun blev til paa anden Maade
End Manden?

Palnatoke.

Jeg just ikke tro'r,
At hun blev til paa anden Maade,
Men vel, at anderledes blev
Hos hende Alting sammenblandet.
Jeg til det Dobbelt i Livet
Dig ikkun vilde vise hen,
Saa at du skønned, i dets Udspring
Og maatte være Dobbeltthed,
Og har du hørt de gamle Sagn
Om Gudedaad og Tidens dunkle Fødsel,
Du der vel og den samme fandt.

Vagn.

Man sagde mig: at Odin, Ve og Vile
Har Menneskene skabt.

Palnatoke.

Ja, vel jeg veed
Den blinde Tid har Guders Tal forøget,
Og ængstlig ledt om ny, som om
115De Gamle nu var alt for gamle,
Og som i Fler Man Mere kunde se.
Fast intet Sagn og intet Kvad
Fremtælles længer i sin Renhed;
Men ser du dette gamle Skjold?
Det gik i Arv hos mine Fædre,
Og faste paa dets Hvælving staa
Usvigelige Runestave.
Du kender Navnet; det er *Vøluspa*,
Og naar de underlige Tegn du nemmer,
Da skal du læse, og som jeg
For høie Guder dybt dig bøie.
Saa kvæder Vola om vort Ophav:

Aserne tvende,
Kraftig og Kærlig,
Ginge til Hjemmet,
Funde paa Landet
Mægtende lidet
Askur og Embla;
Aand de ei havde,
Skønhed og Mæle,
Farve de mangled.

Alt hvad de mangled, gav dem disse Guder,
Og du vel nu begriber lettelig,
At Alt maa være Dobbeltthed i Livet.

116 *Vagn.*

Jeg halv forstaar dig, men mig tykkes,
At ret som Guderne var to,
Saa bleve Mand og Kvinde tvende,
Den ene svag, den anden stærk,
Og Manden ene efter Størke
Maa stunde, men du sagde jo,
De havde et og samme Udspring!

Palnatoke.

Det sagde jeg, og siger end;

Men sig mig! mener du, at Træet
Er ypperst, naar om Vinterstid
Det staar i mørke, kolde Størke,
Hvad heller, naar det klædt og grønt
I al sin Kraft med Blomsten pranger?
Er Blommen vænest, naar dens Top
Nedluder, eller naar den løfter
Sit lille fagre Hoved kæk?

Vagn.

Kun liden maa min Kløgt dig tykkes,
Hvis du kan tvivle om mit Svar.

Palnatoke.

Kan du da tvivle om, at Manden
Er ypperst, naar sig Kraften blander
Med Mildhed, og at Kvinden da
Er fagerst, naar hun stundum glemmer
117Sin Svaghed, klæder sig i Staal,
Og holder Skjoldet for sin Beiler?
Kan du nu se at Frei, som Thor,
At Vaner maa, som Aser dyrkes?

Dog, ei om Guder og om Askurs Æt
Jeg nu dig mægter Alt at sige;
Men har du Lyst, da skal vi tit
Naar Skjoldet hænger under Loft,
Samtale om det Underlige
I Livet og dets Fødsel.

Vagn.

Aldrig har
Jeg saadan Tale hørt, og ofte
Om Vinterstid begærlig skal
Jeg lyde paa de gamle Frasagn,
Og paa den Kløgt hvormed du dem udlægger;
Thi Noget rører sig i mig,
Det er som Øiet sig oplukked;
Forhen jeg styrted vild i Kamp,
Men snart jeg venter nu at skue
Hvorfor jeg kæmper.

Palnatoke.

Ja, det skal
Du klarlig skue. – Derfor, Odin!
Det var, du frelste mig fra Død,
118At Asers Magt jeg skulde stærke!
Sig Jetter sanke trindt din Stol,
Og det er Tid for dig at kæmpe.
Ja det er *Tid*. Med Sværd og Tunge,
Til Sværdet brister i min Haand,
Og Tungen lammes, skal jeg kæmpe.

Vagn.

Og Harald Blatan være skal
Den første Niding som du fælder.

Palnatoke.

Jeg svor ham Døden, svor ved den
At hævne mig og mine Frænder;
Men jeg er nu ei længere min egen,
Jeg er kun Gudernes, og ene dem

Jeg hævne vil paa Leirekongen.
Jeg drog til Danmark med den Hug,
At ville vorde Danmarks Høvding,
Ei tækkedes det høie Aser, thi
Jeg ellers ei skibbrudden, ene
Var kastet op paa Sjællands Kyst;
En Skjoldung kun maa Kongestolen klæde,
Og Svend kan ikke være død;
Jeg derfor brat vil give mig i Hav
At søge ham, og *da*, Kong Harald!

119 *En Jomsviking.*

En Vikingssnekke stævner hid.

Palnatoke.

Veed du da ei, hvem Snekken raader?

Jomsvikingen.

Han nævner sig Svend Æsusøn.

Palnatoke.

Saa lad ham løbe ind i Havnen,
Og før ham til mig fluks!
*(til Vagn.) Gak Frænde! jeg vil være ene
Med Svend.

Saa er din Time nu
Da kommet, Harald! saare længe
Du beiled til din Undergang,
Og du er blevet graa som Niding.
I Guder! vilde Svend kun nu
Med Stadighed og Renhed eder dyrke!
Da skulde Danmark til sin gamle Pris
Sig atter løfte, Folket atter knæle
I Lund med klar og hellig Sands.
Men ak! jeg frygter, Haralds Vaklen
Genfødtes i hans Søn, og Svend
120Er Æsas Søn, det var kun sjelden,
En ædel Konge sprang af Trælleæt.

Svend.

Her, Fosterfader! ser du mig,
Landflygtig, ringe og elendig;
Een Snekke er mit Alt, med den jeg hid
Er kommet for hos dig at raadne.

Palnatoke.

Saa taler Leirekongens Søn!

Svend.

Saa taler Trællekvindens Søn,
Forskudt af Fader og af Lykke.

Palnatoke.

Hvad Manden vil, kan Mænd og Guder
Forhindre, standse, det er sandt;
Men Manden ei kan holde op at *ville*.

Svend.

Naar først du har min Trængsels Saga hørt,

Da maa du dømme.

Hist ved Helgenæs
Jeg løftede mod Harald Sværdet;
Men Sværdet sloges af min Haand.
Jeg maatte fly. Jeg kom til Olaf
121I Venden, han var mørk og kold,
Og bød mig bukke for min Fader,
Isteden for at trodse ham.
Jeg kom til England, som en Speider
Jeg grebes der, og med Foragt
Man netop Livet til mig slængte.
Forvildet vankede jeg om,
Som Trællen, der løb fra sin Herre,
Imellem Skotlands Bjerge først
Jeg standsed, og der fandt jeg Medynk.

Palnatoke.

O! det er haardt, at Danmarks Kongesøn
Hos Odins og hos Danmarks Fjender
Skal søge Hjælp, og finde Medynk!
Det skulde undre mig, om ei,
Man krævede som Løn for Ynken,
Du skulde blive Kristen, Svend!

Svend.

Jeg hørte hvordan Barder kvad
Om Fingals Seier over Odin,
Jeg tænkte paa min Faders Seier
Og Troen sank paa Asers Magt;
Jeg hørte Klerke love Krist,
Og sjunge om, hvordan han hjælper
Enhver af Nød, som tjener ham,
122Og Skottekongen bød mig Skibe
Og Mænd til Strid mod Danmarks Drot,
Naar kun jeg vilde Kristen vorde,
Primsigne lod jeg mig, og med en Flok
Af Snekker jeg fra Skotland styred.

Palnatoke.

Du troed mer den *blinde* Ossian,
End vore Skjalde med det klare Øie,
Du mente Skottekongens Mænd
Og Skibe kunde Odin trodse
Som Fingal! hvor er Flokken nu?

Svend.

I trende Dage rased Nordenvinden,
Og kun det ene Skib jeg har igen.

Palnatoke.

I Nordenvinden mæled Nordens Guder,
Og dine Kristne søgte Havets Bund,
Fordi de ikke kunde taale
At høre paa det stærke Maal,
Det var jo, hvad du maatte vente.

Svend.

Saa troer du, det var en Straf
Fra Aserne? ei kan jeg nægte
123At Stormen tyktes mig saa haard
Og hul, som vrede Guders Mæle.

Palnatoke.

Og dog endnu du trodser Asers Magt?

Svend.

Ja, kan det hjælpe atter dem at dyrke?

Palnatoke.

Mon det kan hjælpe, at du tro'r.
Den Sol er til, som pryder Himlen?

Svend.

Hvad der er til, maa jeg jo tro er til.

Palnatoke.

Er Aserne da ikke til?
Men om du nægted nu at Solen
Var til, og sagde at det var
En anden Ting, som lyste og som varmed,
Var det ei Ret, om Solen skjulte sig
For dig, saa at du kunde faae at vide,
Hvordan det var, ifald den ikke var,
Hvordan det Andet kunde lyse,
Og turde du da vente Dag,
Før du dig bøiede i Natten
Med Anger og bekendte lydt,
At ingen Straale er som Solens?

124 *Svend.*

Vel tykkes mig, at du har Ret,
Men naar igen jeg Aser dyrker,
Da vredes vist de Kristnes Gud,
Og han er haard, naar han vil straffe.

Palnatoke.

O skam dig, Svend! jeg fostred dig,
Og tænkte ei, din Moders Hjerte
Var krøbet ind i dig. At Haralds Blod
Var mænget tykt med Jetteedder,
Det vidste jeg, men tænkte dog,
At Skjoldungblodet kunde renses.
Du ræddes for de Kristnes Gud,
Fordi du tror at han har Størke,
Men har da Aser ingen? mener du
At Ymers Pande ei var haard at bryde?

O reis dig Svend! og bliv en Mand,
Og tro paa Guderne! da mine Snekker
Skal bære dig til Danmarks Kyst,
Og dette Skjold skal væрге dig i Kampen
Og denne gamle, dog ei svage Haand
Skal løfte dig paa Kongestolen.

Svend.

Ja, Toke! ja, jeg skammer mig,
Af Mod og Anger Kinden blusser.
125 Med Hug og Mund jeg hylder Asers Magt,
Og i dit Fjed jeg djærvt for dem skal kæmpe,
For dem, for dig og for mig selv,
Og vorde Skjoldungnavnet værdig.

Palnatoke.

Nu kender jeg min Fostersøn igen.
Naar det kun ei er Spaanens falske Lue,
Som blusser vel i Luft en føie Stund,
Men uden Næring brat igen udslukkes!